

4. Свешников А.В Композиционное мышление в изобразительном искусстве: дис. ... д-ра искусствоведения. – СПб.: РГПУ им. А.И. Герцена. – 2003.

5. Шевнюк О.Л. Методика навчання образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах / Шевнюк Олена Леонідівна. – Київ : ВД «Освіта України», 2017.

Крилова К.Ю.

магістрант,

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова

ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ШКОЛИ

В умовах становлення і розвитку інформаційного суспільства в Україні виникає необхідність підвищення якості шкільної природничої освіти, поліпшення відповідної підготовки вчителів. Специфіка вивчення предметів природничого циклу полягає в орієнтації на надання учням знань про закономірності функціонування живих систем, їх розвиток і взаємодію, взаємозв'язок із неживою природою, формування уявлень про природничо-наукову картину живої природи, усвідомлення ними біосферної етики, розуміння необхідності раціонального використання й відновлення природних ресурсів, вироблення в учнів навичок застосування знань про навколишній світ у повсякденному житті.

Останнім часом відбувається оновлення змісту професійного зростання вчителів природничого циклу через впровадження сучасних методик, технологій навчання та виховання. Педагогічні інновації, як результат процесу створення нового, оптимізує досягнення педагогічних досліджень, втілюють у навчально-виховний процес – концепції, теорії, моделі, методики, технології тощо. До педагогічних інновацій можна віднести проектну технологію [6].

Аналіз наукових джерел доводить, що метод проектів має достатнє історично-теоретичне підґрунтя розвитку у працях зарубіжних та вітчизняних вчених, а саме у дослідженнях: Т. Бондаренко, Д. Дьюї, Н. Заїкіна, М. Ігнат'євої, Д. Каттеріка, У. Кіпатрика, В. Копотія, В. Монда, А. Папандреу, Н. Поліхуна, Д. Снездена та ін. Загальні аспекти ключових компетентностей досить ґрунтовно висвітлено в роботах О. Василюшина, І. Єрмакова, С. Кримського, О. Овчарук, Е. Помиткіна, Л. Соханя та ін. Зокрема І. Єрмаков розглядав проектну діяльність взагалі під кутом зору її компетентнісного потенціалу. Пошуку шляхів упровадження інноваційних методик у заклади освіти ми знаходимо у працях вітчизняних дослідників Л. Лепіхової, І. Сингаївської, С. Смольнікової, О. Тюпті, В. Циби та ін. У вітчизняній педагогіці метод проектів досліджували вчені: К. Баханов, В. Гузеєв, А. Касперський, Т. Кручиніна, Д. Левітес, О. Пехота, Є. Полат, Г. Селевко та ін. Процеси модернізації змісту шкільної освіти початку ХХІ століття підкреслили

актуальність застосування методу проектів, набуття життєво необхідних компетентностей через дослідження предметних явищ в Україні.

Водночас, треба відзначити, що тема готовності учителів природничих дисциплін до організації проектної діяльності залишається недостатньо розробленою.

Аналізуючи запити сучасної освіти, слід сказати, що запровадження проектної діяльності відображає дієвість технологій, активних форм і методів навчання. Саме підготовка вчителів природничих дисциплін до успішного впровадження інновацій у навчально-виховний процес є важливим фактором оновлення змісту загальноосвітніх навчальних закладів України. Педагоги природничих дисциплін, усвідомлюючи потреби суспільства в інноваційних технологіях у ході навчання і виховання, в першу чергу заохочують учнів до проектної діяльності на власному прикладі, через особистий інтерес до даної форми роботи. Тому проектна діяльність розвиває творчий потенціал учнів через діагностику їхньої мотивації та постійне заохочення педагогів як форми виховної позаурочної роботи в закладі освіти.

На наш погляд, у проектній діяльності слід поєднати інтереси вихованців, які прагнуть до вільного саморозвитку і збереження своєї індивідуальності; вчителів, зусилля яких спрямовуються на моральний саморозвиток особистості тощо.

На думку академіка І. Беха, сьогодні є необхідність підготовки фахівця, що вміє діяти разом з дитиною, організовує спілкування з дітьми у вигляді діалогу, дискусії, групової роботи тощо, володіє різними засобами підтримки уваги та працездатності учнів, був спроможний самостійно моделювати, конструювати нові (інноваційні) прийоми, методи, технології навчання і виховання [1].

Так, учні старшої школи поглиблюючи свої знання у галузі «природничі дисципліни» мають оволодіти основами творчого процесу, через практичне виконання складових проектної діяльності : конструювання і моделювання. Авторські розроблені спецкурси вивчають закономірності проектної діяльності, її принципи, форми та методи розвитку. Тому підготовка вчителів до здійснення проектно-технологічної освіти учнів стає нагальною потребою нашого часу.

У системі методичної роботи школи, під час тематичних, планових семінарів, конференцій, спецкурсу тощо, здійснюється оновлення знань щодо методики впровадження проектної технології в навчально-виховному процесі закладів освіти, закладається підґрунтя проектної технології на практиці (планування учнівських проектів, створення банку позаурочних учнівських проектів різних за темами, видами, формами тощо). Вагоме значення має узагальнення і поширення кращого педагогічного досвіду під час проведення семінарів, наукових читань щодо організації учнівських проектів в умовах загальноосвітніх навчальних закладів.

До головних засад підготовки вчителя до організації проектної діяльності в загальноосвітньому навчальному закладі належать: наявність науково-обґрунтованої комплексної програми, спецкурсів, моделі проектної діяльності учнів; навички прогнозування проектною діяльністю молоді тощо.

Однією із фахових вимог до підготовки вчителя природничих дисциплін є оволодіння основами теоретичної, методичної та практичної складових у

структурі проектної технології. Методика організації проектної діяльності спирається на наступні принципи навчання: принцип структурної єдності змісту навчання, принцип відповідності змісту спецкурсу формам, методам, засобам проектної діяльності; принцип адекватності даного курсу потребами, запитами учнів.

Розвиток сучасної педагогічної освіти спрямований на впровадження у педагогічну практику інновацій, до яких належить проектна технологія. Адже, постійне педагогічне удосконалення спирається на засади інноваційної діяльності, відповідаючи останнім викликам інформаційного суспільства.

У вчителя природничих дисциплін при організації проектної діяльності формуються певні предметні компетентності, серед яких пріоритетними є *інформаційна, комунікативна, особистісне самовдосконалення* тощо. Наприклад, *інформаційна компетентність* забезпечує розвиток вмінь самостійного опрацювання інформації: шукати, вибирати, аналізувати, оцінювати, організувати, представляти, передавати її, відповідально реалізовувати свої плани, приймати рішення і діяти в непередбачених ситуаціях, учитися упродовж життя. Оволодіння *комунікативною компетентністю* педагогом забезпечує успішну взаємодію міжособистісного спілкування. *Компетентність особистісного самовдосконалення* спрямована на засвоєння способів фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та само підтримки.

«Уміння користуватися методом проектів – показник високої кваліфікації учителя, не випадково цю технологію відносять до технологій XXI століття, що передбачає насамперед, уміння адаптування до стрімко змінюваних умов життя в постіндустріальному суспільстві» [7, с. 8].

На базі Великоснітинської загальноосвітньої школи Фастівського району Київської області успішно реалізовується проектна діяльність екологічного спрямування. За період з 2012 року по 2017 рік було розроблено під керівництвом вчителів природничих дисциплін наступні учнівські проекти: «Оцінка якості навколишнього середовища с. Велика Снітинка показником не спрямованої асиметрії листової пластинки берези повислої (*Betula pendula*)»; «Оцінка якості навколишнього середовища с. Велика Снітинка показником неспрямованої асиметрії листової пластинки липи серцелистої (*Tilia cordata* Mill.)»; «Дослідження впливу синтетичних миючих засобів (СМЗ) на організм людини та навколишнє середовище»; «Дослідження впливу електромагнітного поля мобільного телефону на організм людини»; «Дослідження впливу мобільного телефону на організм людини»; «Аналіз характеру харчування підлітків». Тематика проектів обирається на основі актуальності проблеми сьогодення. Насамперед вчителями природничих дисциплін обов'язково враховуються інтереси, уподобання та здібності учнів.

На думку О. Тагліної, «метод проектів враховує необхідність не стільки передавати учням суму тих чи інших знань, скільки навчити здобувати ці знання самостійно, уміти користуватися набутими знаннями для розв'язання нових пізнавальних та практичних завдань» [7, с. 9]. Він сприяє також набуттю комунікативних навичок і вмінь, зокрема навичок роботи в різноманітних групах, виконуючи різні соціальні ролі. Цей метод зорієнтований на

знайомство з різними культурами, розгляд різних точок зору на одну проблему, розвиток уміння користуватися дослідницькими методами, аналізувати факти, аналізувати їх з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки.

На думку К. Задорожного, особливістю навчально-дослідної діяльності учнів є суб'єктивне відкриття ними нових знань на основі актуалізації попередньо набутих знань. Схильність учнів до дослідницької роботи дуже індивідуальна. Вона проявляється у певних аналітичних здібностях, спостережливості, особливостях пам'яті, уваги, фантазії, працьовитості, вольових зусиль тощо [2].

Отже, проектна діяльність з точки зору компетентнісного підходу сприяє розвитку в учнів якостей, що забезпечують їх успішність в соціумі, а саме: критичного та абстрактного мислення, формування адекватної самооцінки, визначення і відстоювання власної позиції. Учні навчаються працювати з інформацією та здійснювати її аналіз тощо. В результаті роботи над проектами в учнів розвивається пізнавальний інтерес до предметів природничого циклу та процесу наукового дослідження, формуються та удосконалюються загально-навчальні компетентності, що дозволяють адаптуватися до швидко змінюваних соціо-економічних умов, орієнтуватися в різноманітних життєвих і професійних ситуаціях.

Таким чином, впровадження учнівської проектної діяльності, організація її алгоритму стає чинником професійного зростання сучасних вчителів природничих дисциплін в контексті реалізації освітніх завдань концепції Нової української школи.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д. Особистісне-зорієнтоване виховання: навч.-метод. посібник / І.Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології // упоряд. К.М. Задорожний. – Харків: Основа, 2008. – 143 с.
3. Зазуліна Л. В. Педагогічні проекти: науково-метод. посіб. / Л. В. Зазуліна. – Кам'янець-Подільський: Абетка – НОВА, 2006. – 40 с.
4. Курицина В.Н. Метод проектов: вчера, сегодня, завтра / В.Н. Курицина // Образовательная технология как система, объединяющая теорию, практику и искусство. – Воронеж: ВГПУ, 2000. – С. 59–63.
5. Полат Е. Что такое проект? / Е. Полат, И. Петрова, М. Бухаркина, М. Моисеева // Відкритий урок. – 2004. – № 5–6. – С. 15.
6. Савченко О.Я. Шкільна освіта як замовник підготовки майбутнього вчителя / О.Я. Савченко // К., – «Рідна школа». 2007. – № 5. – С. 5–8.
7. Тагліна О.В. Метод проектів на уроках біології / О.В. Тагліна. – Х.: Ранок, 2009. – 160 с.